

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **K.J.**

ukaranej za wykroczenia z art. 151 § 1 k.w. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 21 grudnia 2023 r.

w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. oraz art. 15 § 2 i 4 k.p.w.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść ukaranej

od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim

Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce z 11 grudnia 2017 r., sygn. akt VII W

887/17

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w.
w zw. z art. 45 § 1 k.w. postępowanie w sprawie umarza, zaś
kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

K. J. została obwiniona o to, że:

- 1) w dniu 4 października 2017 r. o godzinie 11:45, w pobliżu miejscowości P., [...], na terenie Nadleśnictwa [...], leśnictwo [...], oddział [...] nie będąc osobą uprawnioną, przechodziła przez las w miejscu w którym jest to zabronione, to jest popełnienia wykroczenia z art. 151 § 1 k.w.;

- 2) w czasie, miejscu i okolicznościach jak wyżej, wbrew żądaniu osoby uprawnionej, nie opuściła lasu w miejscu, w którym przebywanie jest zabronione, to jest popełnienia wykroczenia z art. 157 § 1 k.w.

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce wyrokiem nakazowym z 11 grudnia 2017 r. sygn. akt VII W 887/17, uznał obwinioną za winną popełnienia zarzucanych jej wykroczeń i za to na podstawie art. 151 § 1 k.w. w zw. z art. 9 § 1 k.w. wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 zł oraz rozstrzygnął o kosztach sądowych.

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 6 stycznia 2018 r. bez zaskarżenia.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając je w całości na korzyść ukaranej. Zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności czynu.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja jest w całości zasadna, dlatego została uwzględniona.

Stosownie do treści art. 93 § 2 k.p.w., warunkiem orzekania w postępowaniu nakazowym jest brak jakichkolwiek wątpliwości co do okoliczności zdarzenia poddanego prawnemu wartościowaniu [zob. np. ostatnio wyroki Sądu Najwyższego (dalej SN) z 7 czerwca 2022 r. sygn. akt IV KK 181/22 oraz z dnia 15 września 2022 r. sygn. akt V KK 339/22]. Zgodnie z utrwaloną już linią orzecniczą Sądu

Najwyższego postępowanie nakazowe to instytucja prawa procesowego, predystynowana do najbardziej oczywistych przypadków, gdzie materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych wątpliwości co do winy i okoliczności popełnienia zarzucanego czynu, z uwzględnieniem zarówno wyjaśnień obwinionego oraz innych dowodów przeprowadzonych w toku czynności wyjaśniających (por. wyroki SN: z 4 kwietnia 2018 r. sygn. akt V KK 112/18; z 13 września 2017 r. sygn. akt IV KK 42/17; z 11 grudnia 2018 r. sygn. akt III KK 648/18).

Zgodzić się więc należy ze skarżącym, gdy wskazuje, że skoro rozstrzyganie o przedmiocie procesu w trybie nakazowym dokonuje się wyłącznie w oparciu o rezultaty postępowania wyjaśniającego, to należy przyjąć, iż jest to możliwe tylko wówczas, gdy bazując na materiałach dowodowych zebranych w sprawie, chociażby w minimalnym, wymaganym przez prawodawcę zakresie, możliwa jest ocena przesłanek o charakterze materialnym, tj. okoliczności popełnienia czynu i winy domniemanego sprawcy wykroczenia. Uwzględniając powyższe zapatrywania, oczywistym jest, że okoliczności niniejszej sprawy nie pozwalały na wydanie rozstrzygnięcia w omawianym trybie. Materiał dowodowy uzyskany w toku czynności wyjaśniających w rozpatrywanej sprawie nie ma charakteru jednoznacznego. Nie można bowiem w sposób niebudzący wątpliwości ustalić, czy na terenie [...], leśnictwo [...], oddział [...] w dniu 4 października 2017 r. obowiązywał okresowy zakaz wstępu do lasu. Wprawdzie z zeznań leśniczego K. Z. wynika, że powierzchnia oddziału [...] Leśnictwa [...], Nadleśnictwa [...], objęta była czasowym zakazem wstępu, z uwagi na prowadzone prace związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego i pożarowego, a wymieniony teren został oznaczony znakami zakazu wstępu, zaś do akt sprawy załączono kopię zarządzenia nr 15/17 Nadleśniczego Nadleśnictwa [...] z 28 kwietnia 2017 r. oraz dwa załączniki, tj. mapę lasów objętych okresowym zakazem wstępu i obwieszczenie. Wskazane materiały sprawy nie pozwalały jednak na przypisanie obwinionej zarzucanych jej wykroczeń procedując w trybie nakazowym. Na kanwie sprawy nie można bowiem było przyjmować, że okoliczności czynów i wina obwinionej nie budzą wątpliwości.

Czyn zabroniony stypizowany w art. 151 § 1 k.w. polega między innymi na przechodzeniu lub przejeżdżaniu przez grunt leśny w miejscach, w których jest to

zabronione. Wykroczenie to może być popełnione zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie. W przedmiotowej sprawie kluczowa dla ustalenia odpowiedzialności obwinionej jest zatem ocena, czy była ona uprawniona do przebywania w tym lesie.

Kwestię tę regulują przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 1356). W myśl art. 26 ust. 1 tej ustawy, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa są udostępniane dla ludności. Z kolei, stosownie do jej art. 26 ust. 3, nadleśniczy jest uprawniony do wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa. Zakaz wstępu do lasu może wprowadzić zatem wyłącznie nadleśniczy oraz nie może to być zakaz inny, niż okresowy. Wyłączona jest więc możliwość wprowadzenia zakazu przez jakąkolwiek inną osobę nie posiadającą przymiotu „nadleśniczego” (nie będącą nadleśniczym), podobnie jak nie jest możliwe wprowadzenie zakazu stałego (bezterminowego). Działanie takie nie mieściłoby się bowiem w granicach kompetencji nakreślonej w art. 26 ust. 3 ustawy o lasach.

Tymczasem wspomniane zarządzenie nr 15/17 z dnia 28 kwietnia 2017 r. jest aktem prawnym zmieniającym zarządzenie nr 10/17 Nadleśniczego Nadleśnictwa [...] z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu, którego to jako źródłowego, w przedmiotowych aktach brakuje. W zarządzeniu nr 15/17 wskazano przy tym jedynie tereny, których zakaz wstępu do lasu nie dotyczy, pozostałe zaś postanowienia, w tym kwestie terminu obowiązywania przedmiotowego zakazu wskazanego w zarządzeniu nr 10/17, pozostawiono bez zmian. Z kolei z treści obwieszczenia stanowiącego załącznik do wskazanego zarządzenia nr 15/17 wynika, że termin obowiązywania zakazu wstępu ustalono od dnia 1 kwietnia 2017 r. do odwołania, zaś jako przyczynę jego wprowadzenia wskazano „zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, związane w wystąpieniem w lasach zniszczenia oraz znacznego uszkodzenia drzewostanów, przejawiającego się masowym zamieraniem drzew i drzewostanów na skutek zachodzących procesów powodujących powstanie dużej liczby drzew martwych, stanowiących realne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz ich mienia”.

Uwzględniając powyższe, zasadnie przyjmuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że przepisy nie pozwalają na wprowadzenie przez Nadleśniczego zakazu

nieograniczonego terminem. Sformułowanie „do odwołania” świadczy zaś w istocie o stałym charakterze zakazu. Ponadto, przyczyna wskazana w obwieszczeniu nie mieści się w katalogu powodów wprowadzenia zakazu okresowego wskazanych w art. 26 ust. 3 ustawy o lasach, który obejmuje zdarzenia nadzwyczajne, które uprawniają właściwy organ do wprowadzenia ograniczeń w korzystaniu z uprawnień obywatelskich wynikających z art. 26 ust. 1 ustawy o lasach. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyrok SN z 13 lipca 2023 r. sygn. akt IV KK 176/23 i przywołane tam orzecznictwo).

Uzasadnione wątpliwości może też budzić społeczna szkodliwość przypisanych ukaranej czynów. Nie sposób pominąć - orzekający – co również słusznie akcentuje skarżący - iż sąd orzekający nie poświęcił głębszej refleksji, czy zachowania obwinionej polegające na braniu udziału w pokojowej akcji protestacyjnej przeciwko masowemu pozyskiwaniu drewna, w kontekście również wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z 17 kwietnia 2018 r. (C-441 /17), cechowało się szkodliwością społeczną w jakimkolwiek stopniu (art. 1 § 1 k.w.), nawet jeśli w tym czasie obowiązywał na terenie lasu zakaz przebywania w nim (wyrok SN z 17 maja 2023 r. sygn. akt IV KK 153/23).

Biorąc pod uwagę liczne wątpliwości, dotyczące strony przedmiotowej czynu, legalności samego zakazu wstępu do lasu i oceny społecznej szkodliwości zachowania przypisanego ukaranej, należało niniejszą sprawę rozpoznać na rozprawie, a nie w trybie nakazowym, jak zdecydował Sąd Rejonowy. Naruszenie przez ten Sąd art. 93 § 2 k.p.w., nie tylko mogło, ale wywarło istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Ponieważ w dacie złożenia kasacji (11 kwietnia 2023 r.) okres przedawnienia karalności zarzucanych obwinionej wykroczeń, przewidziany w art. 45 § 1 k.w. już upłynął (zob. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 7 czerwca 2002 r. sygn. akt I KZP 15/02), konieczne jest uchylenie zaskarżonego wyroku i w oparciu o przepisy art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w., umorzenie postępowania w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia art. 119 § 2 pkt 1 k.p.w.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[B.B.]

[ms]